

УДК 130.2+378:784

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-156-161](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-156-161)

Гаценко Галина Степанівна,
доцентка кафедри музичного мистецтва,
Київський національний університет
культури і мистецтв, Україна
Halina Hatsenko,
Associate Professor of Department
of Musical Arts,
Kyiv National University
of Culture and Arts, Ukraine
E-mail: galo4kagatsenko@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3990-3613>

Сабрі Світлана Станіславівна,
провідна концертмейстерка
кафебри музичного мистецтва,
Київський національний університет
культури і мистецтв, Україна
Svitlana Sabri,
Lead Accompanist of Department
of Musical Arts,
Kyiv National University
of Culture and Arts, Ukraine
E-mail: sabrisvitlanast@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1364-0301>

КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ІНТЕРПРЕТАЦІЮ ВОКАЛЬНИХ ТВОРІВ

A Досліджується вплив культурної ідентичності на інтерпретацію та виконання вокальних творів. Підкреслюється, що традиції та культурна належність музикантів формують їхній підхід до музичних творів. У статті наголошується, що ментальні рамки східних виконавців, сформовані їхнім унікальним культурним досвідом, впливають на їхнє розуміння та виконання європейської вокальної музики. Це дослідження не лише збагачує глобальний дискурс про міжкультурну музичну інтерпретацію, але й відкриває шляхи для подальшого вивчення складного взаємозв'язку між культурною ідентичністю, музичною інтерпретацією та виконавською практикою.

Ключові слова: композитор; твір; інтерпретація; виконавські аспекти; культурна ідентичність

CULTURAL IDENTITY AND INFLUENCE ON THE INTERPRETATION OF VOCAL WORKS

S This study examines the significant impact of cultural identity on the interpretation and performance of vocal works, highlighting how the traditions, context, and identity of musicians shape their approach to musical pieces. It underscores the necessity of understanding the dynamics of global musical exchange and performing works outside one's cultural heritage to fully appreciate the profound interaction between cultural identity and musical expression. By examining various aspects of performing interpretation, this study provides a deeper insight into how cultural identity influences both the creation of verbal and non-verbal images within national cultures and the broader context of global musicology. This study explores how performers' mental frameworks, informed by their unique cultural backgrounds, affect their understanding and rendition of European vocal music. When Eastern musicians work with the music of Western European composers, they do not simply reproduce them in a new geographical context, but rather

reinterpret them through the lens of their cultural and musical upbringing. Japanese singers approach European compositions with heightened sensitivity to phrasing and pauses, thus adding a layer of contemplative depth to their interpretations. Similarly, the Indian classical music tradition, with its complex ragas and emphasis on improvisation, can inspire Indian singers to find innovative ways of interpreting European vocal music, especially in terms of ornamentation and melodic decoration. This process of reinterpretation involves a complex interplay between preserving the integrity of the original composition and filling it with interpretive solutions that resonate with the performer's cultural identity. This research not only enriches the global discourse on cross-cultural musical interpretation but also opens avenues for further study in understanding the intricate relationship between cultural identity, musical interpretation, and performance practice.

Keywords: *composer; work; interpretation; performance aspects; cultural identity*

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. У глобалізованому світі, де культури переплітаються і впливають одна на одну, розуміння впливу культурної ідентичності на мистецьке вираження є вкрай актуальним. Інтерпретація вокальних творів є відображенням цієї взаємодії. Вивчення ролі культурної ідентичності в інтерпретації вокальних творів стає актом збереження культурного розмаїття, сприяння взаємоповазі та заохочення до глибшого розуміння нюансів, які різні культури вносять в універсальну мову музики. Саме тому актуальним завданням є висвітлення впливу культурної ідентичності на характер інтерпретування мистецького твору.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дослідження обраної теми спирається на теоретичну базу, в якій представлені роботи, присвячені питанню культурної ідентичності, специфіки музичних жанрів і виконавської інтерпретації. У роботі С. Трегуб, Дж. Беккер, Я. Морлей підкреслюється, що музична поведінка є універсальною і водночас дуже різноманітна за своєю структурою, ролями та культурними інтерпретаціями. Питання музичної інтерпретації розкривається в праці М. Сільверман, яка вказує, що у сфері міжкультурних музичних обмінів інтерпретація набуває багаторівневих вимірів, ставлячи перед виконавцями завдання поєднати притаманні їм культурні практики з тими, що закладені в композиціях інших культур.

У праці науковців А. Батіста, М. Ріан, Дж. Вонг, А. Мурільо підкреслюється динамічна взаємодія між культурною та ментальною ідентичністю учнів й результатами їхньої інтерпретації. Культурна ідентичність охоплює колективні практики, традиції та цінності, які поділяє спільнота, глибоко впливаючи на сприйняття та вираження мистецтва її членами. Ментальна ідентичність, з іншого боку, стосується самоусвідомлення та когнітивної орієнтації індивіда щодо своєї культурної спадщини та її інтеграції у мистецьке

вираження. Синтез цих ідентичностей у контексті музичної інтерпретації є плідним підґрунтям для вивчення того, як східні виконавці орієнтуються, асимілюють і виражають стилістичні нюанси європейської вокальної музики через свої унікальні культурні лінзи. Про це зазначається в праці «Китай і Захід: Музика, репрезентація та рецепція», а також у публікаціях Л. Юній.

Теоретичною основою є також концепція міжжанрової діалогічності, згідно з якою змішування музичних жанрів може призвести до інноваційних інтерпретацій, які виходять за межі традиційних кордонів, як вказує А. Кравченко. Ця концепція допомагає зрозуміти, як східні виконавці взаємодіють з європейською вокальною музикою, часто інтегруючи елементи своїх рідних музичних традицій, щоб створити виконання, які водночас шанобливо ставляться до першоджерела і відображають їхню культурну спадщину. Питання взаємодії вокального начала та вербального тексту у вокальних циклах композиторів кінця ХХ століття досліджується А. Калініною. Специфіка сучасної композиторської творчості висвітлюється в працях Лю Веньшу, А. Полканова, І. Вежневцеь.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на широке дослідження питання інтерпретації вокальної музики, питання впливу ментальної ідентичності на виконавський процес залишається недостатньо вивченим. Отже необхідно заглибитися в аналіз того, як ментальність виконавців із різним культурним походженням впливає на їхній підхід і розуміння європейської вокальної музики, тим самим збагачуючи глобальний дискурс про крос-культурну музичну інтерпретацію.

Мета статті: дослідити взаємодію культурних і ментальних ідентичностей на виконання та інтерпретацію вокальних творів.

Викладення основного матеріалу. Поняття інтерпретації в музиці – це процес, за допомогою якого виконавці розуміють, засвоюють і, зрештою, відтворюють музичний твір. «Інтерпретація стає

невід'ємним складником у музичному мистецтві як часовому феномені» [2, с. 112].

На цей процес глибоко впливають не лише технічні навички та музикальність виконавця, але й його особисті уявлення, досвід і культурне походження. Феномен східних виконавців, які інтерпретують європейську вокальну музику, є прикладом яскравої динаміки, що характеризує сучасний музичний світ. Ця взаємодія є не просто відтворенням музичного тексту, а результатом діалогу між різними культурними традиціями та естетичними наративами. Траєкторія цієї взаємодії набула особливої динаміки в сучасну епоху, коли глобалізація сприяє безпрецедентним культурним обмінам. В основі цієї динаміки лежить уявлення про те, що музика, яку часто називають універсальною мовою, слугує унікальним засобом, за допомогою якого різні культури можуть взаємодіяти і поєднувати мистецькі цінності та практики.

Вокальна культура, ключовий складник художньої культури, втілює в собі історично сформовану систему, спрямовану на навчання та розвиток творчих здібностей людини. Вона проявляється в різних формах культурного та мистецького самовираження і діяльності. Цей аспект культури створює як вербальні, так і невербальні репрезентації національної ідентичності, як зазначає І. Вежневцев [1, с. 2].

Східні виконавці привносять у європейську вокальну музику багату культурну спадщину, що ґрунтується на музичних системах, які в багатьох випадках працюють за принципами, відмінними від принципів західної класичної традиції. Ці принципи включають різні модальні системи, ритмічні структури, специфіку звуковидобування та емоційної виразності. Коли східні музиканти працюють із творами західноєвропейських композиторів, вони не просто відтворюють їх у новому географічному контексті, а радше переосмислюють їх через призму, сформовану їхнім культурним і музичним вихованням. Цей процес реінтерпретації передбачає складну взаємодію між збереженням цілісності оригінальної композиції та наповненням її інтерпретаційними рішеннями, які резонують із культурною ідентичністю виконавця. Водночас відтворення нюансів змісту вокальних творів, що передається музичною формою, формуються завдяки колективному та взаємопов'язаному використанню стилістичних

прийомів, а сама форма перебуває під впливом загального змісту твору. Конкретні прийоми, як-от: виокремлення одного аспекту звучання для підкреслення певної грані образу, часто пов'язане з помітним посиленням ритмічних малюнків, способів артикуляції, зосередження уваги на значенні інтервалів, а також інтерпретаційного «забарвлення» певних тематичних випадків, що призводить до їхньої модифікації у виразності [5, с. 5].

Використання орнаментики, вокального тембру та фразування в європейській вокальній музиці може по-різному сприйматися східними виконавцями, які можуть спиратися на прийоми та виразні нюанси, характерні для їхніх рідних музичних традицій. Такі відмінності в інтерпретації не лише підкреслюють розмаїття музичного вираження в різних культурах, але й кидають виклик поняттю єдиного, «автентичного» способу виконання європейської класичної музики. Цей виклик не є предметом суперечок, а радше можливістю для збагачення, пропонуючи слухачам по всьому світу альтернативні шляхи, щоб відчувати й оцінити глибину і широту вокальних творів. М. Сільверман зазначає про необхідність поставити особистість студента у центрі процесу навчання. «Я маю на увазі, що наші студенти можуть бути підготовленішими та самореалізованішими, якщо ми заохочуватимемо їх цінувати та рефлексувати над тим, ким вони є – індивідуально, художньо, артистично. Ким вони є – індивідуально, творчо і соціально. Можливо, ці пропозиції будуть корисними для того, щоб розширення можливостей наших студентів розкривати себе через музику, яку вони виконують» [8, с. 115].

Не можна недооцінювати вирішальну роль освіти у формуванні цієї крос-культурної динаміки. Багато східних виконавців, які досягли успіху в інтерпретації європейської вокальної музики, пройшли підготовку в галузі західної класичної музики, часто навчаючись у консерваторіях, які наголошують на дотриманні європейських інтерпретаційних стандартів. «Значна кількість китайських студентів здобуває освіту в інших країнах, щоб познайомитися з новими галузями науки, свіжими культурними перспективами та новими ідеями, з метою збагатити свій національний світогляд і зробити внесок у розвиток своєї нації» [7, с. 43].

Їхня здатність поєднувати цю підготовку зі своєю культурною приналежністю призводить до унікальних і переконливих виступів. У них наявне балансування між дотриманням стилістичних принципів європейської вокальної музики та включенням елементів, що відображають їхню культурну ідентичність. Цей баланс не статичний, а динамічний, він змінюється в міру того, як виконавці орієнтуються у своїй подвійній ідентичності як носії рідних культурних традицій та інтерпретатори європейської музики. Освітні системи східних країн, які включили західну музику до своїх навчальних програм, відіграють ключову роль у сприянні цьому синтезу, створюючи покоління музикантів, які вміють орієнтуватися в різних музичних культурах. «Розвиток та інтеграція китайської музики із західною музичною теорією пішли їй на користь, збагативши розмаїття та творчість китайської музики. Це поєднання культур продовжує сприяти розвитку китайської музики у світовому контексті» [там само, с. 47].

Досліджуючи крос-культурну динаміку у вокальній музиці, стає очевидним, що це двостороння взаємодія, яка збагачує обидві традиції. Вона спонукає до переоцінки традиційних кордонів у музичному світі, заохочуючи до інклюзивного розуміння музичної інтерпретації, що цінує розмаїття та міжкультурний діалог. Культурна ідентичність, утілюючи колективні цінності, традиції та спільну історію етносу, значною мірою формує індивідуальне сприйняття та вираження мистецтва. У сфері вокальної музики цей вплив виходить за межі просто стилістичних уподобань, впливаючи на кожен аспект виконання – від вокальної техніки та фразування до емоційного вираження та інтерпретаційного вибору. Також важливим є відповідність тому спектру, який прагне отримати в кінцевому результаті композитор. Так, наприклад, В. Рунчак, перебуваючи у «постійному експериментальному пошуку нових виражальних засобів, звукових фарб і акустичних ефектів... збагачує свої твори цікавими художніми знахідками та розширює палітру їх музичних образів цілою низкою нетрадиційних фонічних рішень» [4, с. 6].

Східні виконавці підходять до європейських вокальних композицій як митці, чий музичний відчуття були відточені у відмінних культурних

середовищах. Цей досвід наділив їх унікальним набором естетичних цінностей та інтерпретаційних рамок, які, будучи застосовані до європейської вокальної музики, призводять до виконання, що є поєднанням східної та західної музичних традицій. Наприклад, концепція «ма», японський естетичний принцип, що підкреслює значення простору і тиші в музиці, може спонукати японських співаків підходити до європейських композицій із підвищеною чутливістю до фразування і пауз, тим самим додаючи шар споглядальної глибини до їхніх інтерпретацій. Так само індійська класична музична традиція з її складними рагами та акцентом на імпровізації може надихнути індійських виконавців на пошуки інноваційних шляхів інтерпретації європейської вокальної музики, особливо в плані орнаментики та мелодичного оздоблення.

Вплив культурної ідентичності на інтерпретацію також поширюється на емоційну виразність виконання. Спосіб передавання емоцій у музиці часто відображає культурні норми та цінності щодо емоційного вираження. Отже, східні виконавці можуть привнести іншу емоційну палітру в європейські композиції, наповнюючи їх тонкістю або інтенсивністю, зумовленою власними культурними уявленнями про емоційне вираження. «Хоча музиці бракує комунікативної специфіки порівняно з мовою, її сила перевищує силу мови в соціальній, емоційній і духовній сферах. Більше того, в живому контексті музика може спілкуватися з більшою кількістю людей і на більші відстані, ніж мова» [9, с. 6].

В основі вивчення феномену інтерпретації лежить порівняльний аналіз, який передбачає детальне вивчення відмінностей і подібностей, включаючи зміни у вокальній техніці, фразуванні, темпі, динаміці та емоційній виразності. Порівнюючи ці елементи, можна виявити способи, за допомогою яких культурна ідентичність впливає на музичне виконання. Також через етномузикологічні польові дослідження можна через безпосередню взаємодію з виконавцями за допомогою інтерв'ю, спостереження отримати глибоке розуміння особистого досвіду, мотивації та поглядів на європейську вокальну музику, яку вони інтерпретують.

Деякі композитори, пересвідчившись у тому, що представники інших культур підходять до

виконавства інакше, вирішили використовувати це у своїй творчості. Так, наприклад, нідерландський композитор Г. Янссен (Guus Janssen), використовує принцип полістилізму у своїх творах, причому він проявляється й у виконавських прийомах також. «У партитурі Янссена наявна стилістична всеїдність, він не робить різниці між співом і бельканто, між віденською оперетою та китайською оперою, між фісгармонією та ерху, між йодлінгом і фрі-джазом. Натомість він поєднує всі можливі види музики, використовуючи окремі стилістичні елементи для злегка іронічних сюрпризів» [10, с. 212]. Митець, прагнучи поєднати культурні традиції різних народів, прагнув побудувати своєрідні стилістичні мости. Він записував короткі вокальні п'єси, які потім відтворювались китайськими співачками-сопрано у власній інтерпретації. Прослухавши їх, Янссен створював нові зразки, які були складнішими і поліфонічними. У результаті утворювались музичні зразки, що спирались на здобутки традиційної вокальної манери східних виконавиць і мислення західноєвропейського композитора, які найкраще ілюстрували діалогічність культур у сучасному музичному світі.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Культурна ідентичність суттєво впливає на інтерпретацію та виконання вокальної музики, збагачуючи жанр розмаїттям поглядів і способів вираження. Усвідомлюючи складнощі та можливості, пов'язані із цим розмаїттям, виконавці та слухачі можуть сприяти глибшому, інклюзивному розумінню вокальної музики. Майбутні дослідження повинні продовжувати вивчати цю динаміку, поглиблюючи наше розуміння культурних вимірів музичного виконавства.

Подальші розвідки відкривають широкий спектр можливостей, як-от: проведення детального порівняльного аналізу інтерпретації вокальних творів представниками різних культур, що може виявити закономірності та унікальні підходи, на які впливають різні культурні ідентичності. Доречним також є вивчення того, як інтерпретація вокальних творів еволюціонує із часом у конкретних культурних контекстах, що може дати уявлення про мінливу динаміку культурної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Вежневцев І. Л. «Музичний портрет» як художня форма французької вокальної культури ХХ століття : дис. ... канд. мистецтвознавства. / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2019. 210 с.
2. Калініна А. С. Принципи співвідношення слова та музики у вокальних циклах композиторів другої половини ХХ століття : дис. ... д-ра філос. : 025. Харків, 2022. 280 с.
3. Кравченко А. І. Феномен міжжанрової діалогічності в камерно-інструментальній творчості українських композиторів: кінець ХХ – початок ХХІ століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2016. № 4. С. 90–94.
4. Лю Веньшу. Камерно-вокальна творчість Володимира Рунчака: жанрово-стильові аспекти : дис. ... д-ра філос. : 025 / Харківська державна академія культури. Харків, 2023. 264 с.
5. Полканов А. А. Феномен камерного співу: від естетичних настанов до музично-семантичних властивостей : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової. Одеса, 2021. 187 с.
6. Bautista A., Riaño M. E., Wong J., & Murillo A. Musical activities in preschool education: A cross-cultural comparative study. *Musicae Scientiae*. 2024. No. 28 (1). P. 93–111. DOI: <https://doi.org/10.1177/10298649231173919>
7. Junyi L. Cross-cultural musical transformation: shaping chinese traditions. *Scientific Journal of Polonia University*. 2023. No. 59 (4). P. 43–48. DOI: <https://doi.org/10.23856/5906>
8. Silverman M. Musical interpretation: Philosophical and practical issues. *International Journal of Music Education*. 2007. No. 25. P. 101–117. DOI: 10.1177/0255761407079950.
9. Trehub S. E., Becker J., Morley I. Cross-cultural perspectives on music and musicality. *Philosophical Transactions B*. 2015. Vol. 370, issue 1664. DOI: <http://dx.doi.org/10.1098/rstb.2014.0096>
10. Yang Hon-Lun, Saffle M. China and the West: Music, Representation, and Reception. University of Michigan Press, 2017. 344 p.

References

1. Vezhnevets, I. L. (2019). «*Muzychnyi portret*» yak khudozhnia forma frantsuzkoi vokalnoi kultury XX stolittia [“Musical portrait” as an artistic form of the French vocal culture of the twentieth century]. (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
2. Kalinina, A. S. (2022). *Pryntsyvy spivvidnoshennia slova ta muzyky u vokalnykh tsyklakh kompozytoriv druhoi polovyny XX stolittia* [Principles of the correlation between words and music in vocal cycles of composers of the second half of the twentieth century]. (PhD diss.). Kharkiv [in Ukrainian].
3. Kravchenko, A. I. (2016). Fenomen mizhzhanzrovoi dialohichnosti v kamerno-instrumentalnoi tvorchoosti ukrainykykh kompozytoriv: kinets XX – pochatok XXI stolittia [The phenomenon of intergenre dialogicity in the chamber and instrumental works of Ukrainian composers: the end of the twentieth - the beginning of the twenty-first century]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv* [Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts], 4, 90-94 [in Ukrainian].

4. Liu, Venshu. (2023). *Kamerno-vokalna tvorchist Volodymyra Runchaka: zhanrovo-stylovi aspekty [Chamber vocal creativity of Volodymyr Runchak: genre and style aspects]*. (PhD diss.). Kharkiv [in Ukrainian].
5. Polkanov, A.A. (2021). *Fenomen kamernoho spivu: vid estetychnykh nastanov do muzychno-semantychnykh vlastyvostei [The phenomenon of chamber singing: from aesthetic guidelines to musical and semantic properties]*. (PhD diss.). Odesa [in Ukrainian].
6. Bautista, A., Riaño, M. E., Wong, J., & Murillo, A. (2024). Musical activities in preschool education: A cross-cultural comparative study. *Musicae Scientiae*, 28 (1), 93-111. DOI: <https://doi.org/10.1177/10298649231173919> [in English].
7. Junyi, L. (2023). Cross-cultural musical transformation: shaping chinese traditions. *Scientific Journal of Polonia University*, 59 (4), 43-48. DOI: <https://doi.org/10.23856/5906> [in English].
8. Silverman, M. (2007). Musical interpretation: Philosophical and practical issues. *International Journal of Music Education*, 25, 101-117. DOI: 10.1177/0255761407079950. [in English].
9. Trehub, S. E., Becker, J., & Morley, I. (2015). Cross-cultural perspectives on music and musicality. *Philosophical Transactions B*, 370, 1664. DOI: <http://dx.doi.org/10.1098/rstb.2014.0096> [in English].
10. Yang, Hon-Lun, & Saffle, M. (2017). *China and the West: Music, Representation, and Reception*. University of Michigan Press [in English].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 19.03.2024